

(Camilerde Kurallara Aykırı Uygulama ve Davranışlar) - ,
#1608;#1614;#1575;#1614;#1606;#1617;#1614;
#1575;#1604;#1618;#1605;#1614;#1587;#1614;#1575;#1580;#1616;#1583;#16
14; #1604;#1616;#1604;#1617;#1614;#1607;#1616;
#1601;#1614;#1604;#1575;#1614;
#1578;#1614;#1583;#1618;#1593;#1615;#1608;#1575;
#1605;#1614;#1593;#1614; #1575;#1604;#1604;#1607;#1616;
#1575;#1614;#1581;#1614;#1583;#1611;#1575; “Şüphesiz mescitler,
Allah’ındır, onun için Allah’ın yanında başka birine dua ve ibadet
etmeyin.” (Cin, 18) Ayette iki hususa dikkat çekilmektedir. Biri, “mescitlerin
Allah’a ait olması” diğeri ise “Allah’tan başka hiç kimseye
kulluk edilmemesidir.” I. Mescitler Allah’a Aittir Ayette geçen
#1575;#1604;#1618;#1605;#1614;#1587;#1614;#1575;#1580;#1616;#1583;#16
14; “mesâcid” kelimesi “mescid” veya “mesced”
kelimesinin çoğuludur. “S-c-d” kökünden türeyen
“mescid” ibadet edilen mekân demektir, kural dışı olarak “esire”
olmuştur. “Mesced” kelimesi ise “secde” veya “secde etme
yeri” veya “secde uzvu” anlamında bir isimdir. Kelime her üç
anlamı ile kulluğun zirvesini dile getirmekte, secdenin, secde mekânlarının ve secde
uzuvlarının Allah’a ait olduğunu ifade etmektedir. - “Mescitler”
#1575;#1604;#1618;#1605;#1614;#1587;#1614;#1575;#1580;#1616;#1583;#16
14; kelimesini “secdeler” anlamına aldığımız zaman “mescitler
Allah’ındır” cümlesi sadece Allah’a aittir, sadece O’na
yapılır anlamına gelir. Allah’tan başka her hangi bir varlığa secde etmek şirk yani
Allah’a ortak koşmaktır. İnsanın yaratılış gayesi olan “kulluk” görevinin
zirvesi “namaz”, namazın zirvesi de “secde”dir.
“Mescitler”
#1575;#1604;#1618;#1605;#1614;#1587;#1614;#1575;#1580;#1616;#1583;#16
14; kelimesini “secde edilen yerler” anlamına aldığımız zaman “mescitler
Allah’ındır” cümlesi; yeryüzünü Allah yaratmıştır, dolayısıyla
hem ibadet için yapılmış öz el mekânlarda/camilerde hem de
yeryüzün tamamında Allah’tan başkasına secde etmeyin, kullukta
bulunmayın demek olur. Peygamberimiz, #1602;#1575;#1604;#1614;
#1585;#1614;#1587;#1608;#1604;#1615;
#1575;#1604;#1604;#1617;#1607;#1616;;
#1580;#1615;#1593;#1616;#1604;#1614;#1578;#1618; #1604;#1609;
#1575;#1585;#1618;#1590;#1615;
#1605;#1614;#1587;#1618;#1580;#1616;#1583;#1575;#1611;
#1608;#1614;#1591;#1607;#1615;#1608;#1585;#1575;#1611;#1548;
#1601;#1614;#1571;#1610;#1617;#1615;#1605;#1614;#1575;

[illegible]

خُطْوَةً إَّ
رُفِعَتْ
لَهُ بِهَا
دَرَجَةٌ،
وَحُطَّتْ
عَنْهُ بِهَا
خَطِيئَةٌ،
فإذَا صَلَّى
لَمْ تَزَلِ
المََئِكَةُ
تُصَلِّى
عَلَيْهِ مَا
دَامَ في
مُصََّهُ:
اللَّهُمَّ
صَلِّ،
اللَّهُمَّ
ارْحَمْهُ.
وََ يَزَالُ
أحَدُكُمْ. في
صََةٍ مَا
انْتَظَرَ
الصََّةَ “Kişinin cemaat ile
kıldığı namazı evinde veya çarşıda kıldığı namazdan 25 derece daha faziletlidir. Bu fazilet
şu şekilde gerçekleşir: Biriniz güzelce abdest alır, sırf namaz kılmak için
camiye gelirse camiye varıncaya kadar attığı her adım için bir sevap verilir ve bir
günahı silinir. Camiye girdiği zaman namaz için beklediği sürece namaz
kılıyormuş gibi sevap kazanır. Melekler bu kimseye dua edeler. Kimseye eziyet etmediği ve
abdestli olduğu sürece; ‘Allah’ım! Bu kulunu bağışla, ona merhamet et ve
tövbelerini kabul et’ derler.” (Ebû Dâvûd, Salât, 49, I,
378; Müslim, Mesâcid, 282, I, 462) Cemaat olmak, insan kalabalığı değil bir
bilinç ve irade eylemidir, Peygamberimizin belirlediği kurallara uymayı ve belirli bir disiplini
gerektirir. Ülkemiz camilerinde saf düzeni, temizlik, ezanı dinleme, vaaz ve namazların
kılınması ile ilgili bazı hatalar işlenmektedir. Bunlardan bazılarını şöyle dile getirebiliriz: 1.
Saf düzeni: Peygamberimiz (s.a.s.), saf düzenini en önde erkekler, onun
arkasına ergenlik çağına gelmeyen erkek çocukları, onların arkasına da kadınlar
olacak şekilde düzenlemiştir. (Müslim, Salât, 132) İmama uyacak kişi sadece bir
erkek ise imamın sağına durur. Soluna ve arkasına durmak sünnete aykırı olduğu için
mekruhtur. İmama uyanlar birden çok iseler imamın arkasına dururlar. Ön saf
dolunca ikinci saf oluşturulur. Ön safta yer varken ikinci safa durulmaz. Ön safta
namaz kılmanın sevabını peygamberimiz şöyle açıklamıştır:

لَوْ
يَعْلَمُ
النَّاسُ مَا
في النّدَاءِ
وَالصَّفَّ
ا‘وَّلِ،
ثُمَّ لَمْ

يَجِدُوا إَّ
أنْ
يَسْتهِمُوا
عَلَيْهِ
سْتَهَمُوا
“İnsanlar ezan okumanın ve ilk safta yer almanın sevabını bilselerdi, ön safta
durabilmek için kur’a çekmekten başka yol bulamazlardı.”
(Müslim, Salât, 129; Buhârî, Ezan, 9, 32) Caminin önlerinde yer
varken arka taraflarda saf tutmak mekruhtur. Bir çok camilerde imamın arkasında bir iki saf
tutuluyor, müezzin ve birkaç kişi de müezzin mahfilinde saf tutuyor. Bu,
kesinlikle sünnete ve cami adabına aykırıdır. Saflar sağ omuz ve ayak hizasına göre
ayarlanmalı ve düzgün tutulmalıdır. (Ebû Dâvûd, Salât, 94)
Peygamberimiz (s.a.s.); قالَ
رَسولُ
اللّهِ:
سُوُّوا
صُفُوفَكُمْ
48; فإنَّ
تَسْوِيَةَ
الصَّفِّ
مِنْ
تََمَامِ
الصََّةِ “Saflarınızı
düzgün tutunuz, ç ünkü safların düzgün olması namazın
kemalindendir.” (Ebû Dâvud, Salât, 94) sözleriyle saf düzeni
konusunda cemaati uyarmıştır. Bu itibarla Müslüman, camiye sağ ayağı ile besmele
ve dua ile girer, caminin arka taraflarına değil boşa ön safa, ön saf dolu ise boş olan
safa oturur, ön safa geçmek için insanların üzerinden atlamaz, camide
özel bir yer edinmez. (İbn Mâce, Salât, 200) 2. Vaaz ve ezan: Camilerde vaaz,
camilerin eğitim ve öğretim mekânı olmasını sağlayan çok önemli bir
faaliyet ve peygamberimizin sünnetidir. Ezan ise imana, tevhide, namaza ve manevî
kurtuluşa çağırdır, sünnet-i hüda ve İslâm’ın şiarıdır. Dolayısıyla
vaaza da ezana da saygı gösterilmesi ve her ikisini sükûnetle dinlemek gerekir.
Ezana saygı; ezanın meşru oluşunu, içerdiği anlamı ve dindeki yeri ve önemini kabul
etmek, okunan ezana katılmak ve çağırya icabet etmekle gerçekleşir. Ezana
katılmak yani müezzinin okuduğu ezan cümlelerini aynen tekrar etmek
peygamberimizin emridir: إذَا
سَمِعْتُمُ
النِّدَاءَ
فَقُولُوا
مِثْلَ مَا
يَقُولُ
المُؤَذِّنُ
“Ezanı duyduğunuz zaman siz de müezzinin dediğini söyleyiniz.”
(Müslim, Salât, 10) Hadiste geçen “söyleyin” emrini yerine
getirmenin farz veya sünnet oluşu konusunda müccedil;tehitler ihtilâf
etmişlerdir. Hanefî bilginler ile bir grup Malikî bilgine göre emir, vücup
içindir, yani farzdır. Şafiî ve Hanbelî fakihleri ile bir grup Malikî fakihe

gömler emir nedp i'cedil;indir yani s'nnettir. Emrin h'km'ı, ister farz olsun ister s'net olsun, ezanı duyan her M'sl'man namaz kılma gibi bir mazereti yoksa m'ezzine katılır ve ezanın bitiminde ezan duasını okur. Dolayısıyla ezan okunurken Kur'an okunmaz, vaaz edilmez, sel'm verilir alınmaz, konuşulmaz, m'zik i'cedil;alınmaz. Ö'zellikle camilerde vaizlerin; cemaatin ezana katılmalarına fırsat vermek ve kendileri de ezana katılarak ö'nek olmak i'cedil;in ezan başlamadan vaaza son vermeleri, ezan okunurken vaaz etmemeleri, imam-hatiplerin de aynı şekilde okudukları Kur'an'a ezan başlamadan ö'nce son vermeleri gerekir. Bu, ezana saygının, peygamberin s'nnetine uymanın gereğidir. Bu hassasiyeti gömlstermemek, ezana saygıyı ihl' eder. B't'n M'sl'manların ö'zellikle cami gömlrevlilerinin ezana saygı gömlsterilmesini sağlamak i'cedil;in gereken titizliği gömlstermeleri gerekir. Bunun i'cedil;in m'ezzinlerin ezanı i'cedil;ok gömlzel bir eda ile okumaları, ses cihazının ayarını i'cedil;ok iyi yapmaları; vaizlerin de vaazı ezan başlamadan sonlandırıp cemaatin ezana katılmalarına fırsat vermeleri gerekir. Ezan okunurken vaaz yapılması hi'cedil; uygun olmamaktadır. 3. Namazın kılınışı: Camilerde namazın kılınışı ile ilgili bazı hatalar yapılmaktadır. Bunlardan bir kısmı şunlardır: a) Tadil-i erk'n Tadil-i erk'n, namazın her bir r'kn'ın yerli yerinde ve peygamberimizin ö'ğrettiği şekilde yapmaktır. Tadil-i erk'n şu şekilde yerine getirilir: - Ayakta dimdik durmak, sağa ve sola meyletmemek, - R'k'da sırt ve baş d'z bir satıh oluşturacak şekilde eğilip en az ö'cedil; defa s'bh'ne Rabbiye'l-az'm diyecek kadar beklemek, - R'k'dan doğrulup, secdeye varmadan ö'nce s'bh'ne Rabbiye'l-az'm diyecek kadar kıyam vaziyetinde kalmak (kavme), - Secdede en az ö'cedil; defa s'bh'ne Rabbiye'l-a'az'm diyecek kadar kalmak, - İki secde arasında s'bh'ne Rabbiye'l-a'az'm diyecek kadar beklemek (celse). Tadil-i erk'n, Hanefi mezhebinden Ebu Yusuf'a ve diğer ö'cedil; mezhebe gömlre farz; Ebu Han'fe ve İmam Muhammed'e gömlre ise vaciptir. Bazı cemaat, ö'zellikle kavme ve celseyi yerine getirmeden namaz kılmakta, dolayısıyla tadil-i erk'na uymamaktadır. Mazeretsiz tadil-i erk'na uyulmaması halinde namazın iadesi gerekir. Peygamberimiz tadil-i erk'na uymadan namaz kılan bir sahab'ye namazı yeniden kıldırıştır. (M'slim, Sal'at, 45) Bu itibarla namazın r'kn'lerine ve ö'zellikle tadil-i erk'na ö'zen gömlsterilmesi, gömlrevlilerin cemaati bu konuda uyarması gerekir. b) Kıyamda iki ayak arasındaki mesafe Bazı cemaat kıyamda iken iki ayak arasındaki mesafeyi i'cedil;ok geniş tutmaktadır. H'lbuki kıyamda iken ayakların arasını Hanefilere gömlre 'd'rt parmak'ı, Şafi'lere gömlre 'bir karış' kadar a'cedil;ık bulundurmamak s'nnettir. Bu s'nnete riayet edilmelidir. c) Secdede ayakların konumu Dikkat edilmesi gereken diğer bir husus da secdede ayak parmaklarının kibleye i'cedil;evrilmesidir. Bazı cemaat secde halinde iken, ayak parmaklarının ö'st kısmını yere koymaktadır. H'lbuki peygamberimiz secdede iken ayak parmaklarının kibleye i'cedil;evrilmesini emretmiş أنْتَنْصِبَالْقَدَمَالْيُمْنى،وَاسْتِقْبَالَهُبِأصَابِعِهَالْقِبْلَةَ

وَالجُلُوسَعَلىالْيُسْرى ("... (Namazın sünneti) sağ ayağını dikmen, parmaklarını kıbleye yöneltmen ve sol (ayak) üzerine de oturmandır.") (Müslim, Salât, 229) ve أنّالنّبىَّ قالَ: أمِرْتُأنْ أسَجُدَعَلىسَبْعَةِأعْظُمِ “Yedi kemik (uzuv) üzerine secde etmekle emrolundum. (Bunlar); alın (eli ile burnuna işaret etti), eller, dizler ve ayak uçlarıdır.” buyurmuştur. (Müslim, Salât, 230) Dolayısıyla secdede eller, dizler ve ayak parmakları kıbleye yönelmeli, özellikle iki ayağın parmakları kıbleye çevrik ve yerle temas hâlinde tutulmalı ve yerden kaldırılmamalıdır. Bu uygulama secdenin geçerli olmasının şartıdır. Ayağın üstünün secde için yere konulması yeterli olmaz, çünkü ayağın ve parmakların üst kısmı secde organı değildir. (Mehmet Zihni Efendi, Nimet-i İslâm, s. 226; İslâm Mecmuası Yayınları, İstanbul, 1986; İlmihal, I, 247, TDV Yayınları, Ankara, 2004) d) Oturuşlarda ayakların konumu Bazı cemaat oturuşlarda sağ ayağın parmaklarını kıbleye çevirip dikmemektedir. Hâlbuki erkeklerin sol ayaklarını yere yayıp üzerine oturmaları ve sağ ayak parmaklarını kıbleye gelecek şekilde dikmeleri sünnettir. Bu sünnete riayet edilmelidir. e) Kıraat Bazı cemaat, kıraati yanındaki duyacak kadar sesli okumaktadır. Hâlbuki tek başına namaz kılarken ögle ve ikinci namazları ile gündüz kılınan nafile namazlarda gizli/sessiz okumak vaciptir. Vacip bilerek terk edilirse namazın iadesi, hata ile terk edilse “sehv/yanılma secdesi” gerekir. Gizli okumanın ölçüsü, sadece kişinin kendisinin duyabileceği kadar kısık bir sesle okumaktır. Sabah, akşam ve yatsı namazları ile gece kılacağı nafile namazlarda kişi serbesttir; isterse sesli, isterse kendi duyacağı bir sesle okuyabilir. Ancak camide bu uygun değildir, çünkü yanındaki namaz kılanı rahatsız eder, namazda kıraatını zorlaştırır. f) Hasta ve engellilerin namazı Son zamanlarda camilerde tabure ve sandalyeler çoğalmaya başladı. Bir Müslüman bir hastalığı veya bir engeli sebebiyle namazını ayakta kılamıyorsa oturduğu yerden kılar, oturduğu yerden de kılamıyorsa yatarak ima ile kılar. Ayaklarını kıbleye uzatarak veya istediği bir şekilde oturup namazını kılabiliyorsa tabure veya sandalyede namaz kılamaz. Engeli ve özrü nedeniyle hiçbir şekilde oturması mümkün değilse o zaman sandalyede kılınabilir. (bk. Buhârî, Taksir, 19; Ebû Dâvûd, Salât, 179) 4. Temizlik Camiye giderken temiz giysiler giymek, sarımsak, ter, çorap, sigara ve benzeri kötü kokulardan temizlenmiş olmak cami adabının gereğidir. A’râf suresinin camiye temiz ve güzel elbise ile gidilmesini emreden 31. ayeti يَابَنِىاَدَمَخُذُوازِينَتَكُمْعِنْدَ كُلِّمَسْجِدٍوَكُلُواوَاشْرَبُواوَلاَ

تُسْرِفُوا
اِنَّهُ لاَ
يُحِبُّ
الْمُسْرِفِينَ ile sarımsak-soğan gibi kokulu bir şey yiyen kimsenin camiye gelmemesi ile ilgili hadisler (Müslim, Mesâid, 72) bu adabın gereğini ifade etmektedir. Peygamberimiz camilerin temiz tutulmasını ve bakılmasını emretmiştir. (Tirmizî, Cuma, 65; Ahmed, VI, 279) Yeryüzünün cennet bahçeleri olan camilerin (Tirmizî, Deavât, 82) içi, dışı ve çevresinin temizliği, bakımı, düzeni, bahçesinin çiçeklendirilip açlandırılması, şadırvanı ve tuvaletlerinin bakım ve temizliği kadar camiye gelenlerin; giysilerinin ve çoraplarının temiz olması ve pis koku bulunmaması da önemlidir. Özellikle çorap temizliğine azamı dikkat etmek gerekir. Kirli çoraplar halıları kirlettiği ve kötü koku oluşmasına sebep olduğu gibi bu yüzden bir kısım cemaatin camiden uzaklaşmasına da sebep olmaktadır. Çünkü halılar görünüşte temiz olsa da hijyen sağlanamamakta, halılara çorap-ayak kokusu sinmektedir. Bazı cemaat camiye yalın ayak gelmektedir. Bu da doğru değildir. Çıplak ve özellikle ıslak ayaklar varsa halılara mantar mikrobunun bulaşmasına sebep olmaktadır. Bu sebeple camiye mutlaka temiz çoraplarla gelinmelidir. Ter kokusu ve sigara kokusu ile camiye gelinmesi de doğru değildir. Çünkü ter ve sigara kokusu camide insanları rahatsız etmektedir. 5. Levhalar Bazı camilerin iç duvarlarına pek çok levha takılmış, camiler âdetâ bir sergi salonu haline getirilmiştir. Bu doğru değildir, camilerin sade olması esastır, sadece Allah, Muhammed ve cihar-ı yâri güzinin isimleri yazılı levhalar takılabilir, aşırılıktan kaçınmak gerekir. Camilerin kible duvarlarına saat takılması, çalar saat bulunması da namazın huşuunu ihlâl etmektedir. Onun için camilerde çalar saat bulundurulmamalı, pilli veya kurmalı saatler yan duvarlara takılmalıdır. 6. Cep telefonları Cep telefonları camilere teknolojinin getirdiği bir sıkıntıdır. Telefonunu açık tutan bir kısım cemaatin telefonu çalmakta, namaz kılanları rahatsız etmekte ve namazın huşuunu ihlâl etmektedir. Telefonları kapatmasak bile mutlaka sessizse almalı ve bunu bir görev bilmeliyiz. Unutulur da telefon çalarsa “amel-i kesir” olmayacak şekilde bir tek eylemle telefon kapatılabilir. Bu şekildeki bir hareket mekruh olur ancak namazı bozmaz, “amel-i kesir” olursa namaz bozulur. 7. Çocuklar Bazı cemaat camiye gelen çocukları azarlamaktadır. Bu kesinlikle doğru bir davranış değildir. Azarlamak bir yana çocukları sevmek, takdir ve teşvik etmek gerekir. Çocuklar camilere gelmeli ve cemaate alışmalı ki ileride camiler cemaatsiz kalsın. II. Allah’tan Başka Kimseye Kulluk Edilmemelidir Mekkeli müşrikler, hem Allah’a hem de elleriyle yaptıkları ve ilah dedikleri putlara; Yahudi ve Hristiyan ise Üzeyir ve İsa Peygamberi ilâh kabul edip Allah ile birlikte bunlara da kulluk ediyorlardı. Yüce Allah, bu ayetle Müslümanları uyardı ve sadece Allah’a kulluk etmelerini, hiçbir şeyi ve hiçbir kimseyi O’na ortak koşmamalarını emretti. Ayetteki “lâ ted’û” dua etmeyin, yalvarmayın, yardım istemeyin, ibadet etmeyin, kullukta bulunmayın demektir. Sonuç olarak; “Şüphesiz mescitler, Allah’ındır. O halde, Allah’ın yanında hiç kimseye kulluk etmeyin” anlamındaki ayet; secdelerin ve her türlü ibadetin Allah için yapılması, secde mekânlarının ve secde uzuvlarının Allah’ın emri istikametinde kullanılması gerektiğini ifade etmektedir. Bu itibarla namazı, namazın zirvesi olan secdeyi ve diğer ibadetleri Allah için ve peygamberin öğrettiği şekilde yerine getirmek, ibadet mekânlarında Peygamberin belirlediği kurallara uymak dinî bir görevdir. Doç. Dr. İsmail Karagöz

[illegible]